

УДК 140.8

РОЗУМІННЯ ТІЛА З ТОЧКИ ЗОРУ МІФОЛОГІЧНОГО І ПОСТМОДЕРНОГО СВІТОГЛЯДУ

Дев'ятко Наталія Володимирівна

orcid.id 0000-0003-0162-1194

Natalia_ptah@ukr.net

кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії
КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» ДОР

Анотація. У статті проаналізовано світоглядне протистояння постмодерного і міфологічного світогляду за сучасних історичних умов як боротьба за світоглядну домінанту. Сучасність позиціонована як час зміни світоглядних парадигм на глобальному рівні. Міфологічний світогляд розглянуто як сучасну світоглядну систему, закорінену в певних архаїчних категоріях, але таку, що повністю еволюціонувала. Постмодерн також розглянуто у сучасності у варіанті «ерзац-структури», тобто в його останній фазі деградації. Досліджено базові світоглядні коди та опозиції, питання сакральності і деконструкції, актуалізовані архетипи і стереотипи, ігровий аспект, а також жорстокість і приниження як можливі елементи гри зі своїм і чужим тілом, почуттєва сфера «високого» і «низького» реєстрів та ін. Практичним аспектом дослідження є аналіз впливів цих двох світоглядів на людську особистість і її тіло через масову культуру та літературу.

Ключові слова: світогляд, постмодерн, міф, світоглядний код, масова культура.

Початок XXI століття позначився актуалізацією нової хвилі світоглядного протистояння між міфологічною і постмодерною світоглядними системами. Постмодерн як світоглядна парадигма набув могутності через розчарування в силі розуму і травматичний досвід європейської цивілізації. Лихоліття Першої, а відтак Другої світової війни перекреслили розвиток цивілізації та інтелекту. Розум, який допустив подібні жахіття і мільйони смертей, втратив на своєму авторитеті. Людство почало шукати смисл у чомусь іншому і в результаті знайшло його в ідеях, які оформилися у постмодерн. Смерть як естетична категорія і базовий світоглядний код стає основою світогляду з постмодерними ознаками, вбудовується у структури художніх творів і використовується у технологіях впливу та у процесі індивідуальних і масових маніпуляцій.

Дослідженням світоглядних аспектів і впливів постмодерну як світогляду у контексті глобалізації займалися різні вчені, зокрема, О. В. Вербицька, М. С. Галушак, Г. С. Меднікова, В. В. Окорочова, В. В. Патерікіна, Н. Пелагеші, М. Ю. Савельєв, Д. М. Скальська, О. Солецький, О. В. Сухин та ін. Маємо також багатий закордонний досвід дослідження світоглядних феноменів.

Однак динамічні зміни сучасного світу і зміна світоглядних парадигм на глобальному рівні потребують постійного дослідження та ґрунтовного розуміння всіх провідних тенденцій, характерних для цих процесів. Насамперед це потрібно для того, щоб мати можливість нівелювати дію негативних впливів і допомогти у позитивних перетвореннях. Тому питання цього протистояння потребує не лише філософського осмислення, а розгляду через практичну сферу та втілення в реальності, що стає можливим завдяки поєднанню методології філософії та літературознавства, оскільки світоглядні коди проявляють себе насамперед у мові і можуть бути зчитаними через різноманітні тексти з урахуванням їхньої специфіки. Одним з різновидів текстів, які найбільш динамічно реагують на світоглядні зміни й одночасно можуть впливати на них, є тексти масової культури і літератури, а також за деяких умов – ЗМІ та соціальних мереж.

Мета цієї статті – дослідження протистояння за світоглядну домінанту між постмодерним і міфологічним світоглядом на прикладі людського тіла. Постмодерн розглядається у сучасному втіленні як «ерзац-структура». Для цього потрібно: дослідити принципові відмінності на кодових світоглядних рівнях для постмодерного і міфологічного світо-

гляду у їхньому сучасному прояві; докладно розглянути питання сакральності і деконструкції; проаналізувати ігровий аспект на рівні світоглядних кодів; звернути увагу на емоційний аспект, передусім на проблематику жорстокості та приниження і почуттєву сферу в цілому; проаналізувати базову опозицію актуалізованих архетипів і стереотипів у контексті боротьби за світоглядну доміанту тощо.

У дослідженні використовуються герменевтичний, порівняльний, компаративний, системно-структурний і структурно-функціональний методи, а також концептуальний аналіз, текстуально-аналітичний метод «уважного читання» для прочитання архетипного і кодового змісту текстів та ін.

Деконструкція, десакралізація, гра як абсолют, відмова від майбутнього і «вищого» – ось неповний перелік основних постмодерних ідей у негативному аспекті, які сформувавши «ерзац-структуру». Як наслідок – поява псевдоінтелектуалів, легалізація приниження тих, хто не бажає «грати в ігри» і шукає відмінні від постмодерного шляхи розвитку, маргіналізація частини еліти, яка не приймає постмодерну ідеологію. У 90-ті роки ХХ ст. у світі постмодерн переживає деградацію та продовжує надзвичайно сильно впливати на масову культуру, спотворювати її, спрощувати і стереотипізувати.

На противагу постмодерному світогляду виступає міфологічний в осучасненому, живому, не архаїчному варіанті, оскільки лише через актуалізацію базових архетипів та їхніх енергій можливо подолати смерть і різноманітні варіанти вмирання у тому вигляді, в якому вони оспівуються у постмодерні. У контексті міфологічного світогляду постмодерн сприймається як «брехливий міф», що цілком вписується у схему «останнього випробування героя», який повертається з небезпечної подорожі і має довести, що він насправді є героєм, і лише тоді отримає нагороду та повну самореалізацію. Подібне протистояння стало можливим через те, що постмодерн часто експлуатував ідеї колективного несвідомого (щоправда, зазвичай в інтерпретації З. Фрейда, а не К. Г. Юнга) і звертався до міфологічних текстів, роблячи їх об'єктом гри.

Конфлікт відбувається на всіх рівнях суспільного життя, а також у політиці, культурі і навіть в економіці, скеровує суспільні процеси у певні річища і підсилює різноманітні локальні світо-

глядні війни, особливо релігійного і політичного характеру.

Полеом бою за світоглядну доміанту стає людина, її свідомість, душа, почуття і, звісно, тіло, яке є традиційно об'єктом впливу цих світоглядних парадигм. Оскільки міфологічний світогляд і постмодерний ідейно цілком протилежні, то бачимо, наскільки відмінне їхнє розуміння самої людини і її тіла.

Для міфологічного світогляду тіло є вмістилищем концентрованої життєвої енергії. Кожна частинка несе в собі інформацію про ціле, частинка є невід'ємною від цілого. З одного боку, це можна розглядати як метафоричне осмислення існування генів та ДНК. З іншого – саме такі уявлення про тіло зробили можливими існування базових магічних законів про вплив на ціле через його частину, що докладно описане у роботі Дж. Фрезера «Золота гілка». Через важливість та сакральність тіла будь-які маніпуляції з ним мають наслідки не лише для самої людини, але і можуть потужно впливати на світ. Зокрема, деякі магічні практики, що базуються на міфологічних законах, з різним ступенем деталізації часто описуються у фентезі.

Натомість постмодерн дозволяє робити з тілом все, що забажається, без будь-яких наслідків для світу, а іноді і для самої людини. Останній мотив можемо зустріти у фантастиці, яка описує цифрування свідомості, відокремлення розуму та особистості від тіла, а також різноманітні проблеми і перспективи використання штучного інтелекту. В іншому варіанті ці ідеї знаходять своє втілення у натуралістичному описі різноманітних тортур і сексуальних збочень, вбудованих у структуру твору. Яскравим прикладом цього є, наприклад, «Гра Престолів» Дж. Мартіна (й особливо екранізація цього циклу). Та, на мою думку, цей твір є «лебединою піснею» постмодерну, оскільки близько 10 років тому в усьому світі (особливо на рівні масової культури) було зафіксовано значне посилення впливу міфологічного світогляду.

Цікаво, що існування «іншої» свідомості допускає й міфологічний світогляд, опис чого зустрічаємо як в усних і письмових текстах давнини, так і в сучасних творах. Але для міфологічного світогляду характерно чітке розуміння цієї реальної, а не ігрової «іншості». Зазвичай інша свідомість прив'язується до живого тіла (у широкому розумінні, коли тілесне втілення має і вітер, і земля, і трава). Якщо ж йдеться про щось «неживе» (в категоріях міфологічного світогляду), що з якоїсь

причини отримало свідомість, то воно автоматично отримує маркер «ворожого». Наприклад, образ Порожнечі у творі для дітей М. Енде «Безкінечна історія».

Оскільки у постмодерному світі з тілом можна робити все, що захочеться, актуальним стає різноманітне прикрашання себе. Татування, шрамування, пірсинг тощо зустрічаються все частіше у різних країнах на тілах людей різного віку. Здебільшого смислу у цьому символізмі немає (окрім індивідуальних уподобань та асоціацій), іноді наявність таких «прикрас» зумовлена приналежністю до певних субкультур, але зазвичай краса просто «подобається» тому, хто її обирає. Це різко дисонує з міфологічним світоглядом, для якого кожен символ і знак мають значення, а будь-яке нанесення символіки на власне тіло вказує на приналежність до певної групи людей (воїни, жерці, правителі тощо) або зримо фіксує статус людини, її особливість у чомусь. Поки у цьому питанні не бачимо навіть мінімального діалогу між цими світоглядами ані в культурі, ані в реальному житті.

Так само конфліктним залишається питання колористики, оскільки кожне символічне використання кольору для міфологічного світогляду підкріплюється історичною, національною або архетипною традиціями. Деякі використання кольорів у творах на рівні метафор та закодованої в образах інформації є спільними для багатьох народів. Наприклад, використання яскравого зеленого кольору як кольору життя, зцілення і відродження, а колір зелений, але «болотистий», тьмянний, або колір, який має гниле дерево, що світиться вночі на болоті, асоціюється зі смертю і чаклунством тощо. Або кров і похідні від неї кольори, які несуть у собі концентровані смисли, пов'язані з життям, коханням, продовженням роду, і водночас червоний відповідних відтінків – це колір пожежі, агресії, війни. Подібна відтінкова варіативність притаманна всім архетипним проявам кольорів.

Для постмодерну зв'язок кольору з історичною традицією є необов'язковим. Символічний зміст «призначається» кольору тут і зараз і може бути зміненим, якщо зміняться правила гри. Тому будь-який колір та його відтінок можна поєднувати і наповнювати тимчасовим смислом у контексті твору. Хоча, як показує практика, навіть автори, які працюють у постмодерній манері, час від часу під впливом архетипів та самої енергії творчості,

зав'язаної саме на цих давніх інформаційно-енергетичних структурах, підсвідомо використовують кольорову гамму у її міфологічному, а не у постмодерному прочитанні.

Кольори у міфологічному сприйнятті світу часто пов'язуються з магією, яка сприймається як концентрована життєва сила вищого порядку. Магія може трансформувати тіло, з потворного роблячи гарне, що також часто бачимо у давніх казках, історіях про шаманів та ініціацію, а також у фентезі. Щоправда, доволі часто цей мотив фіксується у контексті змалювання головних негативних персонажів, які у фентезі дивовижно гарні, але «своєю», «темною», іноді «сексуальною» вродою. Імовірно, це наслідок впливу на фентезі постмодерного світогляду. З іншого боку, надмірне наповнення тіла магічною силою, особливо негативного порядку, спотворює тіло до невпізнання, може перетворити людину або будь-яку живу істоту на демона. Напрочуд актуальне таке образне вирішення для Японії і використовується в мангах та аніме.

Для постмодерного світогляду магія є інструментом, таким самим, як фізична сила, а її особлива енергія може асоціюватися з електричним струмом, бо є так само функціональною. Тому магія втрачає сакральність, може стати дуже умовною або й об'єктом насмішки. Наприклад, у творі Г. Л. Олді «Шмагія» побічним ефектом залять було виділення смороду.

Приниження сакрального, людини та ін. взагалі є базовим для постмодерного світогляду як «ерзац-структури», який, таким чином, вибудовує свою світоглядну ієрархію, прикриваючись ідеями абсолютної свободи. При цьому в постмодерні свобода визнається виключно в межах гри, а вихід із неї сприймається як неможлива реальність і відмова від власного існування для того, хто наважиться на такий «безглуздий вчинок».

Через те жорстокість і різноманітні різновиди приниження не мають у постмодерних творах і взагалі у постмодерній реальності відповідного осмислення та оцінки, бо стають невід'ємними елементами гри. Для порівняння: якщо у міфологічних творах присутня жорстокість, і часто не лише психологічна, а насамперед фізична (а це зустрічаємо нерідко, наприклад, у народних казках), то вона має смисл і ніколи не є ігровою. Або ця жорстокість характеризує негативного персонажа, його поведінку і вчинки; або є важливим випробуванням для героя, який, подолавши біль і

страждання, отримує достатній розвиток особистості і силу, щоб змінити своє життя, стати переможцем, позитивно вплинути на світ, часто рятуючи його від загибелі.

Будь-яке подолане випробування в міфологічній реальності винагороджується. Для постмодерної реальності скоріше буде навпаки. Наприклад, як це відбувається у творах А. Сапковського, легітимність чого автор сам підтверджує у статті «Немає золота в Сірих горах».

Оскільки всі ці події в житті людей у реальності та в житті різноманітних персонажів у художніх творах викликають сильні емоції, потрібно насамперед проаналізувати до яких емоційних реєстрів звертаються постмодерний і міфологічний світогляди.

Через значне наповнення енергією та високий рівень сакральності міфологічний світогляд часто використовує як базовий інструмент пафос і звертається до почуттів «високого» реєстру (хоча це не означає, що у міфологічному тексті неможливо зустріти нице і мерзенне). Постмодерний світогляд відкидає пафос у всіх його проявах і маркує його як застарілий та непотрібний сучасній реальності прийом. Дозволяється використання пафосу виключно в межах окремих ігор, де пафос обов'язково має бути осміяний і принижений. Для постмодерну (особливо у варіанті «ерзац») найбільш бажаним є опис і звернення до почуттів «низького» реєстру, тобто до всього гидкого і нищого, що може бути наявним у людській природі. При цьому через «низький» реєстр насамперед будуть описуватися головні, «умовно позитивні» персонажі. Завдяки цьому відбувається додатковий свідомісний зсув, як це, наприклад, сталося з поціновувачами «Гри Престолів» Дж. Мартіна, а також фанатами романів циклу «50 відтінків сірого» Е. Л. Джеймс.

Особливо красномовну різницю бачимо під час аналізу проявів так званих Ероса і Танатоса, богів кохання і смерті за версією З. Фрейда. Ромео і Джульєтта у творі В. Шекспіра помирають, але власною смертю припиняють ворожнечу своїх родів, і це «верхній» реєстр почуттів з неабияким пафосом. Порівняйте з постмодерними серіальними творами, де головні герої постійно вбивають і кохаються (часто у збочений спосіб), або з різноманітними нині досить популярними у США серіалами фентезійного типу, у яких закохані головні герої, послуговуючись чорною магією і приносячи когось у жертву, досягають своїх цілей.

Окремо хочу відмітити протистояння між актуалізованими архетипами і стереотипами не лише у художній творчості, а й у всіх сферах життя. Стаючи виразниками архетипів, люди в реальності або герої художніх творів, повністю або частково приймають міфологічний світогляд і живуть за його законами, завдяки чому розвиваються і змінюють світ. Архетипи є давніми інформаційно-енергетичними утвореннями, які, як певні світоглядні моделі, мають бути наповнені індивідуальним досвідом і прожиті людиною. Тому їхнє втілення буде кожного разу суто індивідуальним. Більшість архетипів мають образні втілення у вигляді міфологічних образів і фіксуються в різних історичних епохах, завдяки чому стають ще більш впливовими у майбутньому.

Натомість стереотипи виключають індивідуальність, бо є моделлю, яка не може бути зміненою або запереченою. Індивідуальний досвід працює виключно на підтвердження стереотипу і робить неможливим будь-який особистісний розвиток людини, обтяженою великою кількістю стереотипів. Стереотипи вбудовуються у людську свідомість за вірусним принципом й автоматично роблять людину керованою та безсилою перед маніпулятивними впливами.

На превеликий жаль, навіть у науковій літературі на термінологічному рівні спостерігаємо часту підміну архетипів стереотипами, коли останні замальовуються у вигляді архетипів. Це може бути пояснене, зокрема, активною фазою світоглядної війни на науковому полі, коли постмодерний світогляд намагається знищити «опонента», позбавивши архетипи їхніх базових ознак і підмінивши стереотипами. Стереотипи дуже часто використовуються у постмодерних творах як ігрові елементи без усвідомлення, наскільки небезпечним є використання в іграх цих вірусних структур.

Протистояння архетипів і стереотипів бачимо на всіх світоглядних та образних рівнях. Якщо брати аспект тіла у його змалюванні як вродливого чи потворного, то тут також фіксуємо принципові відмінності. В архетипному розумінні внутрішнє наповнення людини (образ душі, серця) дає можливість зовнішньому (тілу) бути вродливим. Якщо ж внутрішнє набуває негативних характеристик, «псується», людина втрачає вродливе зовнішнє відображення (згадаємо фразу з Біблійного тексту: «Понурий дух сушить кістки»). З іншого боку, потворність

може бути карою за погані вчинки, і за умови спокути або втручання третьої сторони врода може повернутися. Наприклад, перетворення Чудовиська завдяки любові Красуні, яка розгляділа його серце під шаром потворності. Ще варіантом є інша потворність (або слабкість тіла) при народженні чи за певних умов (часто цей мотив бачимо у зв'язці з шаманізмом, магією, релігією), яка дає можливість краще розвивати духовну сферу, є особистим випробуванням, і якщо говорити про художні твори, то після досягнення високого духовного рівня зовнішня потворність зникає.

У будь-якому випадку, для міфологічного потворності завжди має причину або може призвести до відповідних змін особи, що не відбулося б без цієї умови. Навіть насмішка над потворністю або страждання через неї є невід'ємними частинами цього життєвого випробування, і також не можуть бути ігровими.

Натомість для постмодерного світогляду питання вроди і потворності абсолютно умовні. Потворне може вважатися вродливим і навпаки, як часто під час гри міняються місцями «високе» і «низьке». Наприклад, в одному з постмодерних творів їсти вважалося таким, що треба приховувати, а публічно справляти свої фізіологічні потреби, сидячи на унітазі, – цілком пристойно. У масовій культурі активно змальовується естетика смерті, міцно вбудована у текстові структури. З точки зору постмодерну у варіанту «ерзац-структури», вона є базовою для сучасного світу навіть у творах, адресованих або доступних дітям дошкільного віку, що має серйозні суспільні наслідки. Згадайте, наприклад, постмодерне анімаційне осмислення архетипних традицій Мексики у мультфільмі «Книга життя», де посмертя змальовується як «суцільне свято». Тамтешнє пошкодження архетипних горизонтів через тривалий вплив масової культури, що яскраво проявилось у цьому творі, і зробило можливим появу пов'язаних із постмодерним образом страховиська Момо дитячих

груп смерті саме у цьому регіоні і подальше їхнє розповсюдження англomовним світом.

У постмодерні як врода, так і потворність стають об'єктами жартів, часто сексистського або сексуального характеру, що можемо постійно бачити у всіх гумористичних шоу (особливо на пострадянському просторі, де ці питання слабко урегульовані законодавчо). Ці жарти є принизливими, а використання стереотипів роблять їх інформаційною зброєю проти особистості, яка заражається стереотипами і надалі бачить світ виключно через їхню призму. Внутрішня ігрова варіативність постмодерну дає можливість дуже швидко формально змінювати самі стереотипи, залишаючи актуальною їхню базову функцію – приниження інших. На цьому будується, зокрема, мода, коли суспільству, наприклад, нав'язуються неприродні стандарти краси, на чому заробляються великі гроші.

Так чи інакше, але під час аналізу суспільних тенденцій, а особливо художньої творчості і масової культури у контексті боротьби міфологічного і постмодерного світогляду за світоглядну домінанту за останні майже сто років можемо бачити, наскільки жорстоким є це світоглядне протистояння у більшості країн світу і наскільки сильно воно впливає на життя всіх людей, які живуть у відповідних інформаційно-культурних просторах. Чим раніше розпочнеться глобальне осмислення загроз постмодерного світогляду (особливо у варіанті «ерзац-структури»), а також критичне осмислення міфологічного, який хоч і має в основі потенціал до відродження світу, насправді є не менш небезпечним, тим швидше буде подолане наявне світоглядне протистояння. Це дасть потужний імпульс до розвитку в усіх сферах життя і вичерпає більшість політичних, національних, релігійних і культурних суперечностей, зумовлених світоглядними конфліктами. А починати це осмислення, на мою думку, бажано з себе чи, точніше, з усвідомлення своєї суті, тіла й особистості в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вербицька О. В. Тілесність і дух у філософському дискурсі постмодернізму : дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / О. В. Вербицька; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Л., 2013. – 160 с.
2. Галушак М. С. Філософсько-культурологічний аналіз кризового стану європейської свідомості епохи постмодернізму : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філос. наук : 09.00.04 / М. С. Галушак; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2015. – 19 с.
3. Меднікова Г. С. Ціннісно-адаптаційний потенціал мистецтва постмодерну в аспекті

- некласичної естетики : дис. ... докт. філос. наук : 09.00.08 / Г. С. Меднікова; Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2005. – 404 с.
4. Огорокова В. В. Образ нової соціальної реальності Постмодерну та форми його моделювання : монографія / В. В. Огорокова; ДЗ «Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського». – Одеса : ВМВ, 2018. – 287 с.
  5. Патерикіна В. В. Сакралізація й десакралізація в ситуації постмодерну : монографія / В. В. Патерикіна; Донбас. держ. техн. ун-т. – Алчевськ : ДонДТУ, 2013. – 368 с.
  6. Пелажеша Н. Україна у смислових війнах постмодерну : трансформація української національної ідентичності в умовах глобалізації : монографія / Н. Пелажеша; Національний ін-т стратегічних досліджень. – К. : НІСД, 2008. – 287 с.
  7. Савельєва М. Ю. Постмодерністська парадигма свідомості : мета-теоретичний аспект : дис ... докт. філос. наук : 09.00.05 / М. Ю. Савельєва; Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 1999. – 396 с. – С. 369–396.
  8. Скальська Д. М. Естетика. Естетика постмодерної доби : навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Д. М. Скальська; Івано-Франківський національний технічний ун-т нафти і газу. Кафедра філософії. – Івано-Франківськ : Факел, 2008. – 132 с.
  9. Солецький О. Емблематичні форми дискурсу : від міфу до постмодерну : монографія / О. Солецький. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2018. – 400 с.
  10. Сухина О. В. Рефлексія людської буттєвості у постмодерній культурі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. культурології : 26.00.01 / О. В. Сухина; Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. – Київ, 2017. – 19 с.

REFERENCES

1. Verbytska O. V. *Tilesnist i dukh u filosofskomu dyskursi postmodernizmu* [*Corporeality and spirit in the philosophical discourse of postmodernism*]. Dissertation for a Candidate Philosophy Sciences: 09.00.03. Lviv. nats. Untitled Ivan Franko. L., 2013. 160 p. (in Ukrainian).
2. Halushchak M. S. *Filosofsko-kulturolohichnyĭ analiz kryzovoho stanu ievropeiskoi svidomosti epokhy postmodernizmu* [*Philosophical and Cultural Analysis of the Crisis State of European Consciousness in the Postmodern Age*]. Author's Resume for a Degree Candidate Philosophy Sciences: 09.00.04. National Pedagogical University M. P. Drahomanov. Kyiv, 2015. 19 p. (in Ukrainian).
3. Miednikova H. S. *Tsinnisno-adaptatsiĭnyĭ potentsial mystetstva postmodernu v aspekti neklasychnoi estetyky* [*Value-adaptive potential of postmodern art in the aspect of non-classical aesthetics*]. Dissertation for a Doctoral Degree in Philology: 09.00.08. National Pedagogical University M. P. Drahomanov. K., 2005. 404 p. (in Ukrainian).
4. Okorokova V. V. *Obraz novoi sotsialnoi realnosti Postmodernu ta formy ioho modeliuвання* [*The image of the new social reality of postmodern form and its modeling*]. Monograph. South-Ukrainian National Pedagogical University K. D. Ushinsky. Odesa: VMV, 2018. 287 p. (in Ukrainian).
5. Paterykina V. V. *Sakralizatsiia ĭ desakralizatsiia v sytuatsii postmodernu* [*Sacralization and desacralization in the postmodern situation*]. Monograph. Donbass State Technical Institute. Alchevsk: DonDTU, 2013. 368 p. (in Ukrainian).
6. Pelahesha N. *Ukraina u smyslovykh viĭnakh postmodernu: transformatsiia ukrainskoi natsionalnoi identychnosti v umovakh hlobalizatsii* [*Ukraine in semantic wars of postmodernism: transformation of Ukrainian national identity in the conditions of globalization*]. Monograph. National Institute for Strategic Studies. K.: NISD, 2008. 287 p. (in Ukrainian).
7. Savelieva M. Iu. *Postmodernistska paradyhma svidomosti: meta-teoretychnyĭ aspekt* [*Postmodern paradigm of consciousness: meta-theoretical aspect*]. Dissertation for a Doctoral Degree in Philology: 09.00.05. Kyiv Univ. Taras Shevchenko. K., 1999. 396 p. P. 369–396. (in Ukrainian).
8. Skalska D. M. *Estetyka. Estetyka postmodernoi doby* [*Aesthetics. Aesthetics of the postmodern age*]. Tutorial for students. Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas. Department of Philosophy. Ivano-Frankivsk: Fasel, 2008. 132 p. (in Ukrainian).
9. Soletskyĭ O. *Emblematychni formy dyskursu: vid mifu do postmodernu* [*Emblematic forms of discourse: from myth to postmodern*]. Monograph. Ivano-Frankivsk: Lileia-NV, 2018. 400 p. (in Ukrainian).
10. Sukhyna O. V. *Refleksiiia liudskoi buttievosti u postmodernii kulturi* [*Reflection of human futures in postmodern culture: author's abstract. dis for the sciences*]. Author's Resume for a Degree Candidate of Culturology: 26.00.01. National academy of leading personnel of culture and arts. Kyiv, 2017. 19 p. (in Ukrainian).

UNDERSTANDING THE BODY IN TERMS OF MYTHOLOGICAL AND POSTMODERN WORLDVIEWS

Nataliia Deviatko

orcid.id 0000-0003-0162-1194

Natalia_ptah@ukr.net

Candidate of Philosophy, PhD,

Associate Professor of the Department of Philosophy
Dnipro Academy of Continuing Education

Abstract. *The article analyzes the ideological confrontation between the postmodern and the mythological outlooks under modern historical conditions as a struggle for the world-view domination. In the study, modernity is positioned as the time of changing world-view paradigms at the global level. The article aims at researching the ideological confrontation between the postmodern and mythological worldviews exemplified by human body. The study uses hermeneutic, comparative, systemic/structural and structural/functional methods, as well as conceptual analysis, and textual/analytical method of «close reading» for interpreting archetypal and code contents of texts. The mythological worldview is considered as modern ideological system rooted in certain archaic categories, but fully evolved. The postmodern is also contemplated as a version of «ersatz-structure» at its last phase of degradation. In the context of mythological outlook, postmodern is perceived as a «false myth» that increases conflict. The article deals with basic outlook codes and oppositions, the questions of sacredness and deconstruction, actual archetypes and stereotypes, the game aspect, as well as cruelty and humiliation as possible elements of the game with one's own and other people's bodies, the sensual sphere of «high» and «low» registers, color, magic, etc. Much attention is given to the aesthetics of death as a basis for a degrading ideological structure. The practical aspect of the study is to analyze the influences of these two worldviews on a human being and her body through mass culture and literature.*

Key words: *worldview, postmodern, myth, worldview code, mass culture.*